

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

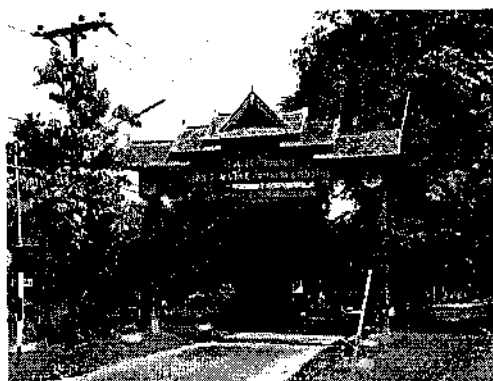
จากการศึกษาบริบทชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้รู้เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนแล้วสรุปได้ดังนี้

1. บริบทชุมชน

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชน

ตำบลออนใต้ เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอสันกำแพง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 41,740 ไร่ หรือ 41.531 ตารางกิโลเมตร ระยะห่างจากตัวอำเภอสันกำแพง 10 กิโลเมตร และระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลร่องวัวแดง ใช้น้ำแม่อนเป็นแนวแบ่งเขต ทิศใต้ติดต่อกับตำบลทาเหนือ

ใช้สันเขาเป็นแนวแบ่งเขต ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลลอนกลาง ใช้คันนาเป็นแนวแบ่งเขต และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลแช่ช้าง ใช้เหมืองลึกเป็นแนวแบ่งเขต ลักษณะภูมิประเทศของตำบลลอนใต้เป็นที่ราบท่ามกลางหุบเขา เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม มีโครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน รายล้อมด้วยทุ่งนาสีเขียว สะท้อนถึงการเป็นวิถีเกษตรกรรมและระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำแม่ออนซึ่งเป็นสายหลักสำคัญของตำบลไหลผ่าน ส่วนลักษณะภูมิอากาศของตำบลลอนใต้ มีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึง เดือนกันยายนมีฝนตกชุก และในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง โดยมีอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคมประมาณ 9.9 องศาเซลเซียส และสูงสุดในเดือนเมษายนประมาณ 39.9 องศาเซลเซียส

ภาพที่ 4.1 ชุมชนลอนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลลอนใต้มีโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง วัดจำนวน 10 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนตำบลลอนใต้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสถานีตำรวจ

ชุมชนออนใต้ จำนวนประชากรในตำบลออนใต้มีทั้งสิ้น 5,322 คน เป็นชาย 2,631 คน และเป็นหญิง 2,691 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2557) และมีหมู่บ้านในความปกครองของเขตเทศบาล จำนวน 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านป่าเหียง	หมู่ที่ 7 บ้านป่าดิ่ง
หมู่ที่ 2 บ้านโห่ง	หมู่ที่ 8 บ้านปง
หมู่ที่ 3 บ้านริมออน	หมู่ที่ 9 บ้านป่าห้า
หมู่ที่ 4 บ้านป่าแฉะ	หมู่ที่ 10 บ้านแพะ
หมู่ที่ 5 บ้านริมออนใต้	หมู่ที่ 11 บ้านป่าเป่างาม
หมู่ที่ 6 บ้านแม่ผาแทน	

ภาพที่ 4.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชนออนใต้

1.2 ด้านสังคมและการอยู่ร่วมกัน

ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง เป็นชุมชนโบราณอายุกว่า 600 ปี เป็นหมู่บ้านธรรมดาที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่น้อง อยู่กับธรรมชาติแทนการเปลี่ยนแปลงหรือเอาชนะธรรมชาติ เป็นชุมชนคนรักโลก และเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่เพื่อสร้างสรรค์โลก แทนการทำลาย เป็นชุมชนทางเลือกด้านอาหาร สุขภาพ พลังงาน สิ่งแวดล้อมและการศึกษา ดันทางและปลายทางอยู่ด้วยกัน คนในชุมชนไม่จำเป็นต้องออกจากชุมชนเพื่อไปหาถิ่นที่อื่น ไม่แบ่งแยกชนชั้น

คนจน คนรวย อยู่ด้วยกันอย่างพึ่งพา ไม่แบ่งแยกศาสนา ทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ชุมชนนิเวศ (Eco Village) ต้นแบบของจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.3 ชาวบ้านตำบลออนใต้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านสังคมและการอยู่ร่วมกันในชุมชน

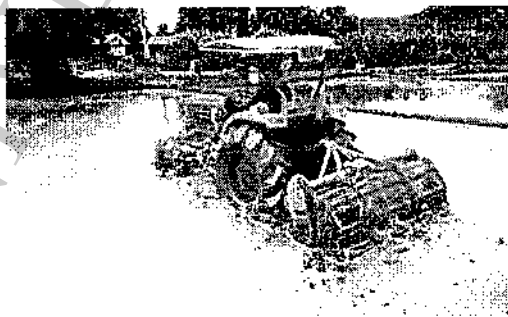

ภาพที่ 4.4 สังคมและการอยู่ร่วมกันในชุมชนตำบลออนใต้

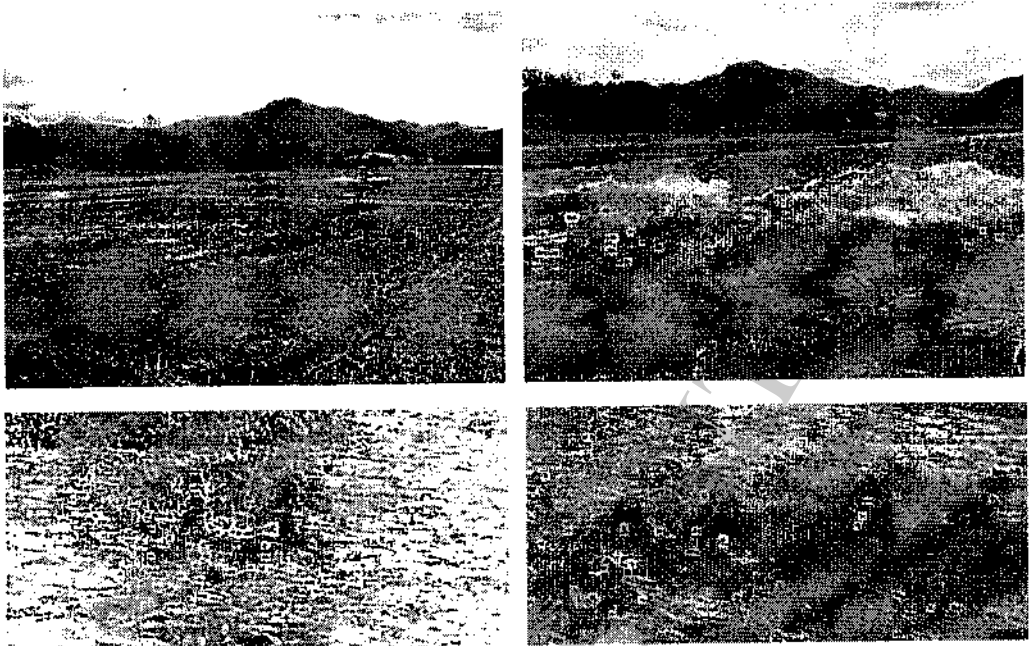
1.3 ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรในตำบลออนใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ส่วนอาชีพเสริม คือ การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งปัจจุบันคนในชุมชนยังคงดำรงวิถีเกษตรกรรมได้อย่างเข้มแข็ง เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตร ทำให้ได้ผลผลิตสูง ดังนั้นรายได้หลักของประชากรจึงมาจากการทำเกษตรของตนเองและการรับจ้าง ซึ่งปัจจุบันผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างสามารถสร้างฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการมีปัจจัยเอื้ออำนวยให้ชุมชนมีความขยันขันแข็งและอดทนต่อการทำงาน และหาโอกาสทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตร อันเป็นการสร้างรายได้มาเลี้ยงครอบครัวให้พอมีพอกิน

การทำนาในเขตพื้นที่ตำบลออนไต้นั้นมักนิยมปลูกข้าวนาปี ด้วยวิธีนาปลูก รองลงมาเป็นวิธีนาหว่านและนาโยน โดยเงินทุนส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.00 ต่อปี และมีวิธีชำระคืนเงินกู้แบบรายปีหลังจากสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ภาพที่ 4.5 การไถนาเพื่อเตรียมพื้นที่ในการปลูกข้าว

ภาพที่ 4.6 พื้นที่ที่เตรียมไว้เพื่อการเพาะปลูกข้าวนาปี

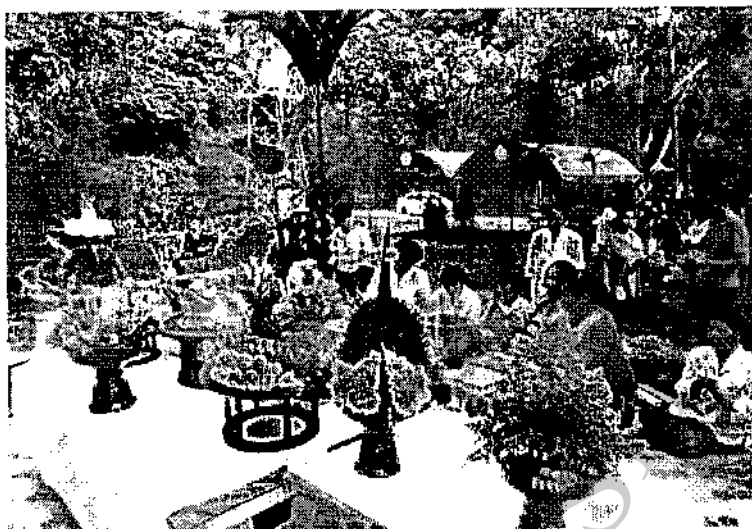
ภาพที่ 4.7 ต้นข้าวออกรวงและใกล้ฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ภาพที่ 4.8 การเพาะเห็ดเป็นหนึ่งในอาชีพเสริมของชาวบ้านในตำบลออนใต้

1.4 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรในตำบลออนใต้ มีวัฒนธรรมที่อนุรักษ์ไว้อย่างเหนียวแน่น มีแบบอย่างที่ยึดประเพณีกันสืบมาเป็นที่ถือปฏิบัติกันมาก่อนในสังคมท้องถิ่น เมื่อกาลเวลาผ่านไปมีการประสานกับวัฒนธรรมที่เข้ามาใหม่ ส่งผลให้วิถีชุมชนของชาวออนใต้เป็นช่วงที่เกือบจะหมดไปเหมือนกับอีกหลายชุมชนที่ถูกความเจริญและความทันสมัยเข้ามาแทรกซึม แต่ด้วยความสามัคคีของชาวบ้านที่รวมพลังกันรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังปฏิบัติกันมาโดยตลอดก็คือ การให้ความเคารพญาติผู้ใหญ่ ปู่ย่า ตายาย การบูชาเจ้าที่ เลี้ยงผี การเข้าวัดทำบุญ และการรักษาประเพณีในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ โดยการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมิให้สูญสิ้นไป โดยขนบธรรมเนียมแบบดั้งเดิมซึ่งบรรพบุรุษและพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเล่ากันฟังในท้องที่มีบริบทในการอนุรักษ์ รักษาประเพณีไว้ได้อย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มด้วยกัน และยึดถือต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4.9 ชาวบ้านในตำบลออนใต้เข้าร่วมประเพณีบวงสรวงผีขุนน้ำห้วยลาน

ภาพที่ 4.10 ชาวบ้านในตำบลออนใต้เข้าร่วมโครงการถวายเป็นพระราชกุศล

2. บริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

2.1 ประวัติการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2554 รหัสทะเบียนวิสาหกิจชุมชน 6-50-13-06/1-0012 ที่ทำการตั้งอยู่ที่เทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.11 เทศบาลตำบลออนใต้ ที่ทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

2.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

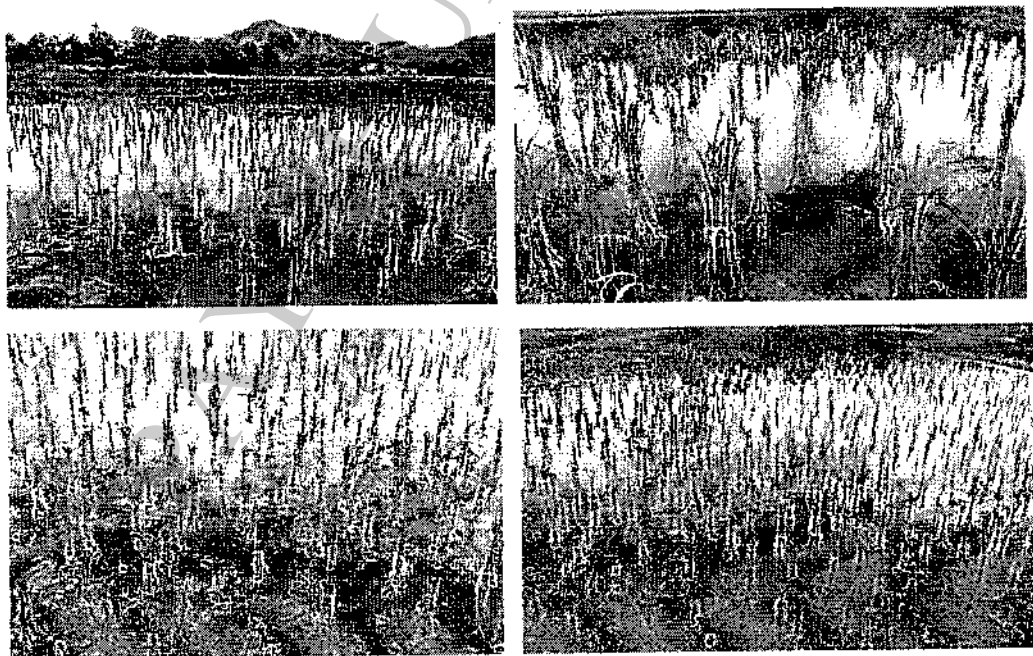
- 1) เพื่อเป็นแปลงผลิตข้าวพันธุ์ดีประจำท้องถิ่นไว้ใช้ปลูกโดยไม่ขาดแคลน
- 2) เพื่อให้มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง
- 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 4) เพื่อพัฒนาชาวนาให้มีความสามารถในการผลิตและการตลาดแบบอาชีพ

ภาพที่ 4.12 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

2.3 คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีคุณสมบัติเฉพาะคือ ต้องเป็น ชาวนาที่ทำนาในเขตพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.13 นาปลูกในเขตพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้
ในการดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้
นั้น สมาชิกกลุ่มได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ร่วมประชุมเพื่อหาข้อตกลงในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- 2) คัดเลือกพื้นที่ เพื่อทำการเพาะปลูก
- 3) คัดเลือกเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ที่มีความขยันขันแข็งและตั้งใจที่จะทำการเพาะปลูกข้าวเพื่อให้เป็นเมล็ดพันธุ์ดี
- 4) แจกเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับจากกรมการข้าวให้กับสมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- 5) วางแผนเพื่อจัดทำแปลงสำหรับผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- 6) จัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยสำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง
- 7) ดำเนินการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ดี ซึ่งในขั้นตอนนี้กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการข้าวจะทำการตรวจแปลง 3 ระยะ คือ ระยะกล้า ระยะแตกกอ และระยะออกรวง
- 8) เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้วรวบรวมเมล็ดพันธุ์ดีจากสมาชิกที่ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- 9) ทำการรวบรวมและตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ดีตามมาตรฐานของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้กำหนดไว้
- 10) นำเมล็ดพันธุ์ดีบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย

ภาพที่ 4.14 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

2.5 หน่วยงานสนับสนุนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้
 ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีนั้นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้
 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กรมการข้าว
- 2) สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่
- 3) สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง
- 4) เทศบาลตำบลออนใต้
- 5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่ออน
- 6) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.15 สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2.6 รายชื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในปี พ.ศ. 2557

สมาชิกผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่	หมู่ที่	พื้นที่ปลูกข้าว(ไร่)
1	นายประพัฒน์ ปาลี	29/6	1	10
2	นายจรัล วงศ์บุตรคำ	21/2	1	4
3	จ.ส.อ.จอมจันทร์ เปี้ยวงค์	6	2	7
4	นายแสวง ระตา	23/2	2	10
5	นายอินสอน อินตาพรหม	51/1	2	8
6	นายใหม่ ใจสุ	22/3	3	3
7	นายหมื่น ปापวน	22/2	3	5
8	นายทองแสง ปาลี	5/1	4	4
9	นายทวีศักดิ์ พรหมใจ	35/5	4	6
10	นายอินทอน วงศ์ทอง	5/2	4	11
11	นายอนุชา คำแสน	33	4	4
12	นายมาโล อดทน	73	4	10
13	นายบุญมี ไชยเลิศ	1	5	5
14	นายบุญรอด ไจวรรณ	81	6	5
15	นายทัศน สามพิมพ์	7/3	6	2.5
16	นายไพโรจน์ บัวเงิน	38/3	6	6
17	นายจรัส วงษา	51/1	6	6
18	นายอุไร จินดาปลูก	67	6	6
19	นายอินโกล สิงห์อุป	4/1	8	1
20	นายบุญนาค สิงห์อุป	1/1	8	1.5
21	นายสุพจน์ วงศ์คำป็น	62/4	9	3
22	นายบุญทัฬห จักรคำป็น	103	9	5
23	นายสุธี ใจสุ	36	9	2
24	นายคงเดช ปัญใจแก้ว	62/3	9	2
25	นายปิ่นแก้ว ปัญญาเรือง	22/1	10	4
26	นางคำผิง เตชะฟอง	13	10	4
27	นายนพประพันธ์ ปัญญาคง	88/2	11	5
28	นายไกรศร กัณฑ์พรหม	28/1	8	2

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ที่จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในปี พ.ศ. 2557

2.7 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เมล็ดพันธุ์ดี จำนวน 28 ราย มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทำนา ปลูกข้าวด้วยวิธีนาปลูกในช่วงฤดูนาปี โดยเลือกปลูกข้าวพันธุ์เหนียวสันป่าตอง เนื่องจากเป็นข้าวที่ให้เมล็ดพันธุ์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการปลูกด้วยวิธีอื่น ฤดูอื่น และพันธุ์อื่น ซึ่งคุณวันเพ็ญ กันธิมา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ข้าวเหนียวสันป่าตอง เป็นข้าวเหนียวสายพันธุ์ดั้งเดิมที่มีคุณภาพข้าวเหนียวนุ่ม เป็นที่นิยมของผู้บริโภคมานานแล้ว ข้าวเหนียวสันป่าตองเป็นข้าวเหนียวไวต่อช่วงแสง ให้ผลผลิตสูงเฉลี่ยประมาณ 520 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด มีน้ำหนักประมาณ 29.6 กรัม ด้านทานต่อโรคใบจุดสีน้ำตาล ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ด้วยเหตุนี้ทางสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลออนใต้ จึงได้ลงความเห็นในการนำพันธุ์ดังกล่าวมาเพาะปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

ส่วนสาเหตุของการเลือกประกอบอาชีพทำนาของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ คือ การมีพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกตลาดมีความต้องการสูง และปลูกตามคำแนะนำของญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวมีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่ออน ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.00 ต่อปี ซึ่งมีวิธีการชำระคืนเงินกู้ภายหลังการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายผลผลิตทั้งจำนวน

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างในการคำนวณต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการวิเคราะห์โครงสร้างของการคำนวณต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

2.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

จากการสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว พบว่าสมาชิกกลุ่มสามารถอธิบายความหมายต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้ แต่ยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตไม่เพียงพอ และที่ผ่านมามีสมาชิกกลุ่มได้ใช้วิธีประมาณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้

ต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวไม่ถูกต้อง โดยสมาชิกกลุ่มมีการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวว่าประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดศัตรูพืช ค่าเช่าที่นา ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงานในส่วนต่าง ๆ ของการผลิต เช่น ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ค่าแรงงานในการเพาะปลูก ค่าแรงงานในการดูแลรักษา และค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว อย่างไรก็ตามในรายการที่ควรนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว เช่น ค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับรถยนต์ ค่าเสื่อมสภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการปลูกข้าว ค่ากระแสไฟฟ้าที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปลูกข้าว ตลอดจนแรงงานของคนในครอบครัว สมาชิกกลุ่มไม่ได้นำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต และที่ผ่านมามีสมาชิกกลุ่มบางรายไม่ได้ทำการจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว และบางรายได้มีการจดบันทึกข้อมูลไว้แต่ไม่ชัดเจนว่าเป็นเรื่องใดบ้าง รวมทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกรายการที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิต ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวต่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการนำข้อมูลทางด้านต้นทุนการผลิตไปใช้ประกอบการตัดสินใจในอนาคต

ที่ผ่านมามีสมาชิกกลุ่มมีการรวมตัวเพื่อผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรที่สนใจทั่วไป เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนตำบลออนใต้ โดยมีผลผลิตอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้ใช้ประสบการณ์จากการปลูกข้าวในอดีตของตนเองเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับผลผลิตในอนาคต เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการปลูกข้าว แต่สมาชิกกลุ่มไม่สามารถทราบผลกำไรหรือขาดทุนที่แท้จริง เนื่องจากไม่สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของการคำนวณต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้อย่างถูกต้อง

ภาพที่ 4.16 การสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเกี่ยวกับปัญหาในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว

2.2 ข้อมูลจากแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบก่อนการเข้าร่วมเวทีประชาคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิต ดังตารางที่ 4.2

PAYAP UNIVERSITY

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบก่อนการจัดเวทีประชาคม

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	จำนวนต้นทุนการผลิตต้องบันทึกเป็นจำนวนเงินเท่านั้น	26	92.86	2	7.14	28	100.00
2.	ต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว คำนวณจาก เมล็ดพันธุ์ และค่าจ้างแรงงานเท่านั้น	9	32.14	19	67.86	28	100.00
3.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
4.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการเก็บเอง ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	8	28.57	20	71.43	28	100.00
5.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการแจก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	25	89.29	3	10.71	28	100.00
6.	ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงของเกษตรกร ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	7	25.00	21	75.00	28	100.00
7.	ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
8.	เมื่อเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อร่วมกับมีการปลูกพืชสวนชนิดอื่น เกษตรกรไม่ต้องนำปุ๋ยดังกล่าวมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว	18	64.29	10	35.71	28	100.00
9.	เคียว จอบ เสียม คราด มีด ไม่ต้องนำมาคำนวณต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี	13	46.43	15	53.57	28	100.00
10.	เครื่องพ่นยา ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับมีการปลูกพืชชนิดอื่น	13	46.43	15	53.57	28	100.00

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบก่อนการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11.	เครื่องสูบน้ำ ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับการปลูกพืชชนิดอื่น	13	46.43	15	53.57	28	100.00
12.	น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	8	28.57	20	71.43	28	100.00
13.	ค่าแรงงาน หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้าง	26	92.86	2	7.143	28	100.00
14.	ค่าแรงงาน ที่ตอบแทนโดยสิ่งของ เช่น ข้าวเปลือก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	7	25.00	21	75.00	28	100.00
15.	การใช้แรงงานจากบุคคลในครอบครัวเพื่อทำการเพาะปลูก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	11	39.29	17	60.71	28	100.00
16.	ค่าจ้างแรงงานในการเตรียมดิน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
17.	การจ้างเหมาคนงานเพื่อทำการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
18.	ค่าจ้างแรงงานในการปลูกข้าวรายวัน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
19.	ค่าแรงในการดูแลรักษา ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	27	96.43	1	3.57	28	100.00
20.	ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบก่อนการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
21.	การลงแขกในการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	10	35.71	18	64.29	28	100.00
22.	ค่าจ้างในการขนย้ายเมล็ดข้าว ไม่เกี่ยวข้องกับงบการคำนวณต้นทุนการผลิต	9	32.14	19	67.86	28	100.00
23.	กรณีที่เจ้าของมีการดูแลผลิตหลังการเพาะปลูกด้วยตนเอง ไม่ต้องคำนวณค่าแรงงานเพื่อนำไปรวมคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	13	46.43	15	53.57	28	100.00
24.	ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	5	17.86	23	82.14	28	100.00
25.	ค่าเช่าที่ดินในการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	10	35.71	18	64.29	28	100.00
26.	ภาษีบำรุงท้องที่ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	9	32.14	19	67.86	28	100.00
27.	เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ จอบ คราด ต้องมีการคำนวณค่าเสื่อมราคา	4	14.29	24	85.71	28	100.00
28.	เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าวทุกชนิดมีอายุการใช้งานที่เท่ากัน	22	78.57	6	21.43	28	100.00
29.	ค่าเสื่อมราคาค่าความจากราคาที่ซื้อ หาร อายุการใช้งาน	4	14.29	24	85.71	28	100.00
30.	ในกรณีที่มีการใช้ไฟฟ้า ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากเป็นค่าไฟที่มีการเรียกเก็บรวมกับค่าไฟในครัวเรือน	10	35.71	18	64.29	28	100.00
	ค่าเฉลี่ย		56.55				

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 56.55 ซึ่งแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามระบบอิงเกณฑ์ว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

โดยพบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในระดับดีมาก ในเรื่องของ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการซื้อ ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ค่าจ้างแรงงานในการเตรียมดิน การจ้างเหมาคนงานเพื่อทำการเพาะปลูก ค่าจ้างแรงงานในการปลูกข้าวรายวัน ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว และ ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ต้องนำมารวมคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ซึ่งค่าแรงงานหมายถึงค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้าง โดยจำนวนต้นทุนการผลิตต้องบันทึกเป็นจำนวนเงินเท่านั้น และเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับจากการแจกไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในระดับดี ในเรื่องของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าวทุกชนิดมีอายุการใช้งานที่แตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของกรณีเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ร่วมกับการปลูกพืชสวนชนิดอื่น เกษตรกรต้องนำปุ๋ยดังกล่าวมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในระดับต่ำ ในเรื่องของ เคียว จอบ เสียม คราด มีด เครื่องพ่นยา และเครื่องสูบน้ำ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต กรณีที่เจ้าของมีการดูแลผลผลิตหลังการเพาะปลูกด้วยตนเอง การใช้แรงงานจากบุคคลในครอบครัวเพื่อทำการเพาะปลูก และการลงแขกในการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวต้องนำค่าแรงมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ค่าเช่าที่ดิน และการใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนเพื่อการเพาะปลูกต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวไม่ได้คำนวณจากเมล็ดพันธุ์และค่าจ้างแรงงานเท่านั้น ค่าจ้างในการขนย้ายเมล็ดข้าว และ ภาษีบำรุงท้องที่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการเก็บเอง น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำนา ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงของเกษตรกร ค่าแรงงานที่ตอบแทนโดยสิ่งของ เช่น ข้าวเปลือก ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าวต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต และเครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ จอบ คราด ต้องมีการคำนวณค่าเสื่อมราคา จากราคาที่ซื้อหารอายุการใช้งาน

ภาพที่ 4.17 การเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ โดยแบบทดสอบก่อนเข้าร่วมเวทีประชาคม

PAYAP UN

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารต้นทุนการผลิตของ การปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ซึ่งเป็นระยะหลังของการดำเนินการวิจัย โดยการนำผลจากการวิจัยไปวางแผนเพื่อจัดเวทีประชาคม และอาศัยหลักของการบริหารวงจรคุณภาพ (Plan – Do – Check – Act : PDCA) มาใช้ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม นำไปสู่การบริหารต้นทุนการผลิตเพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเวทีประชาคม ดังนี้

3.1 การจัดเวทีประชาคม

การจัดเวทีประชาคมร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมในเวทีประชาคมทั้งสิ้นจำนวน 41 คน คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 28 คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง จำนวน 1 คน นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการบัญชี ต้นทุน 1 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11 คน และผู้วิจัย จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยมีการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. การจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เพื่อจัดเตรียมเวทีระดมความคิดจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

1.1 การประชุมครั้งแรกในวันจันทร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหมู่บ้าน บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ โดยในการประชุมได้มีการสรุปข้อมูลเพื่อวางแผนงานในการจัดเวทีประชาคม

1.2 การประชุมครั้งที่ 2 ในวันพุธที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 13.30 – 15.00 น. ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหมู่บ้าน บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ เพื่อมอบหมายหน้าที่ให้ฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบในการจัดเตรียมงานตามแผนที่ไว้วางไว้

2. การเตรียมคณะดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยผู้วิจัย คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อกำหนดหน้าที่และมอบหมายงานให้รับผิดชอบ

รวมทั้งมีการนัดประชุมคณะดำเนินงานก่อนวันงาน คือ วันศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 13.00 – 15.00 น. ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหมู่บ้าน บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ เพื่อจัดเตรียมสถานที่และเตรียมความพร้อมในการจัดเวทีประชาคม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคณะทำงานทุกท่านเป็นอย่างดี ทำให้การจัดเตรียมสถานที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3. การเตรียมจำนวนผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม มีการจัดทำใบตอบรับการเข้าร่วมเวทีประชาคม ซึ่งได้ให้คณะกรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำไปให้สมาชิกเพื่อลงลายมือชื่อยืนยันการเข้าร่วม หากไม่สามารถเข้าร่วมได้ให้ส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่อช่วยให้การจัดเวทีประชาคมมีผู้เข้าร่วมตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

4. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ รวมทั้งมอบหมายให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประชาศข่าวสารที่หอกระจายเสียงของหมู่บ้านก่อนวันที่มีการจัดงาน 3 ครั้ง เป็นการแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้าโดยทั่วกัน ดังนี้

4.1 การประชาสัมพันธ์ครั้งแรกในวันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2557 ซึ่งเป็นวันก่อนจัดงาน 2 วัน

4.2 การประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 2 ในช่วงเวลาเย็นวันพฤหัสบดีที่ 27 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นวันก่อนวันที่จัดเวทีประชาคม

4.3 การประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 3 ในช่วงเช้าของวันที่มีการจัดเวทีประชาคม คือ วันศุกร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2557

5. การจัดเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว โดยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว และผลจากแบบทดสอบก่อนการเข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตมาเป็นพื้นฐานในการจัดเตรียมเนื้อหาเพื่อใช้ในการจัดเวทีประชาคม โดยมีการประชุมร่วมกับนักศึกษาทีมดำเนินงานในวันพฤหัสบดีที่ 6 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ห้อง CH 305 อาคารเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อวางแผนในการเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

6. จัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในวันศุกร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ เทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยกิจกรรม ดังนี้

1) แนะนำตัวและทำความรู้จักระหว่างผู้เข้าร่วมอภิปราย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเวทีประชาคมครั้งนี้ให้แก่ผู้เข้าร่วมรับทราบว่าเป็นการร่วมเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผล

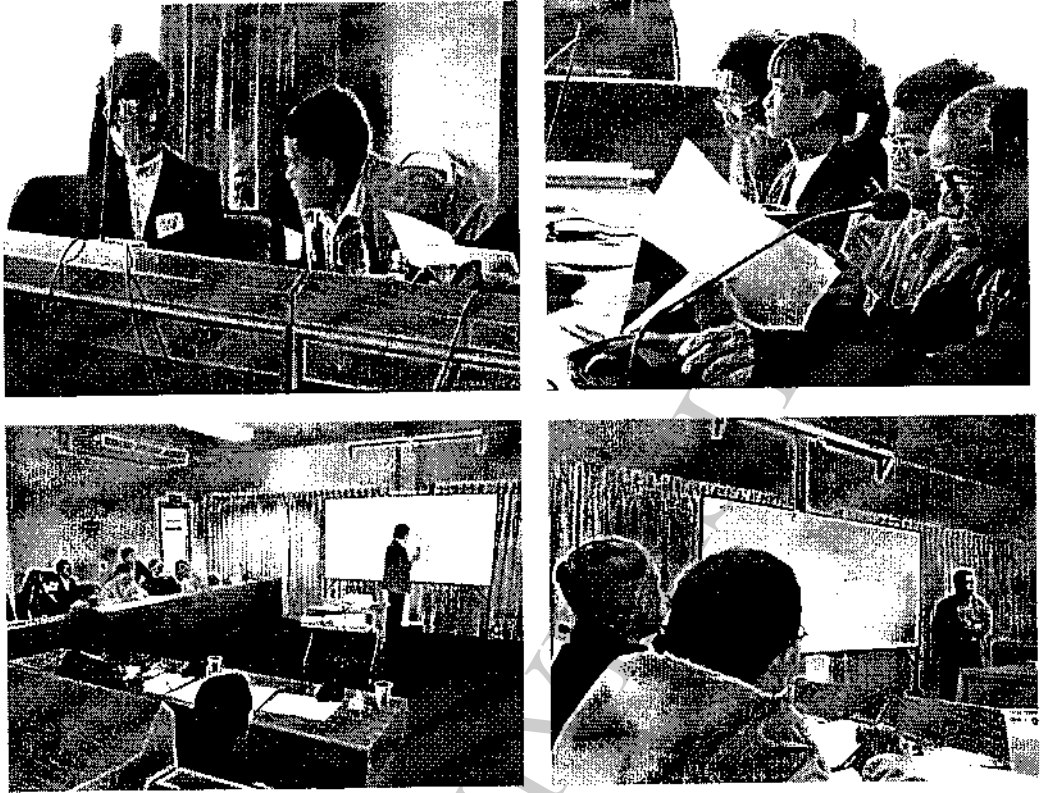
ต่อการสร้างแนวทางในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเกริ่นนำถึงสภาพปัญหาในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อเข้าสู่ที่มาของประเด็นสำหรับการอภิปรายในเวทีประชาคม

2) การชี้แจงและรายงานผลจากแบบทดสอบของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ให้แก่ผู้เข้าร่วมเวทีประชาคมรับทราบ

ภาพที่ 4.18 แนะนำตัว ชี้แจง และรายงานผลจากแบบทดสอบ ให้แก่ผู้เข้าร่วมเวทีประชาคมรับทราบ

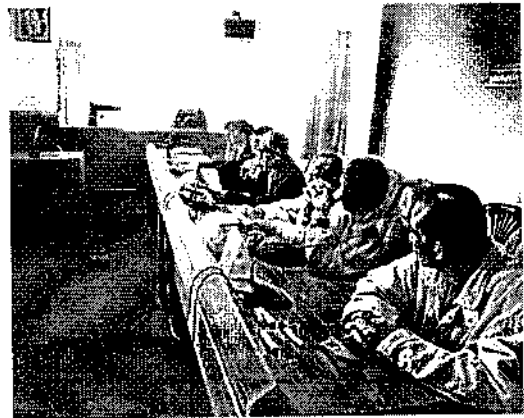
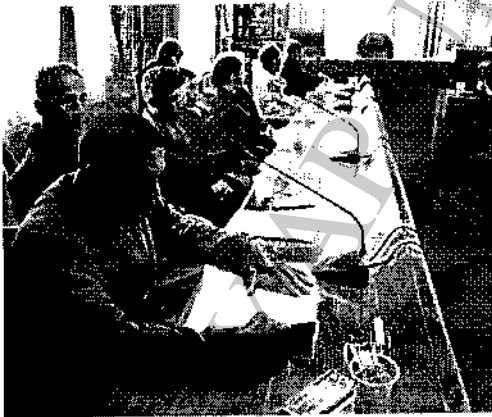
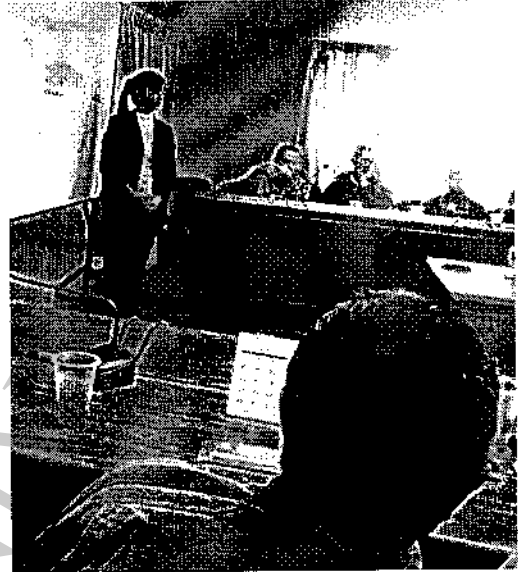
3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องโครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวระหว่างผู้รู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งเป็นการสื่อสารให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยที่จะนำมาซึ่งแนวทางในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 4.19 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องโครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวระหว่างผู้รู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม

4) ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตขั้นพื้นฐานที่ประกอบด้วย วัสดุทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง และใช้เป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนต้นทุนการผลิตข้าวเพื่อนำไปสู่แนวทางในการตัดสินใจบริหารต้นทุนการผลิตเพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนได้อย่างเหมาะสม

บรรยากาศในการจัดเวทีประชาคม สมาชิกต่างให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อระดมความคิดเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็น การซักถามเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ โดยสมาชิกกลุ่มสามารถวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้อย่างถูกต้องมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเพื่อการบริหารต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.20 ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต

ภาพที่ 4.21 บรรยากาศในการจัดเวทีประชาคม

5) สรุปบทเรียนจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดเวทีประชาคมให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทราบ

7. เมื่อเสร็จจากการจัดเวทีประชาคม ทีมคณะดำเนินงานได้มีการประชุมในวันศุกร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 14.00 – 16.00 น. เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้รับจากการจัดเวทีประชาคม และผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ รับทราบต่อไป

8. ประชุมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ในวันพฤหัสบดีที่ 10 เมษายน 2557 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ เทศบาลตำบลออนใต้ เพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือ รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลที่ได้และนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว

อันจะส่งผลต่อการบริหารต้นทุนการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ให้มีประสิทธิภาพ

9. การสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลด้านการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 แนวทางการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวจากการจัดเวทีประชาคม

เนื่องจากก่อนการจัดเวทีประชาคม สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการคำนวณต้นทุนการผลิตไม่ถูกต้องมากนัก อีกทั้งยังมีผลต่อความสามารถในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว ดังนั้นจากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญเพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นบทสรุปจากการจัดเวทีประชาคม ทำให้สามารถสร้างแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอย่างง่าย สำหรับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ดังนี้

แนวปฏิบัติที่ 1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายแบบง่าย โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ลงมือทำนาจนถึงวันที่จำหน่ายผลผลิต รวมทั้งจดบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผลผลิตที่ได้เมื่อสิ้นสุดการทำนา เพื่อให้ตนเองสามารถนำข้อมูลที่ได้บันทึกไว้มาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถตรวจสอบได้ว่าผลผลิตที่ได้มีกำไรหรือขาดทุนเท่าไร

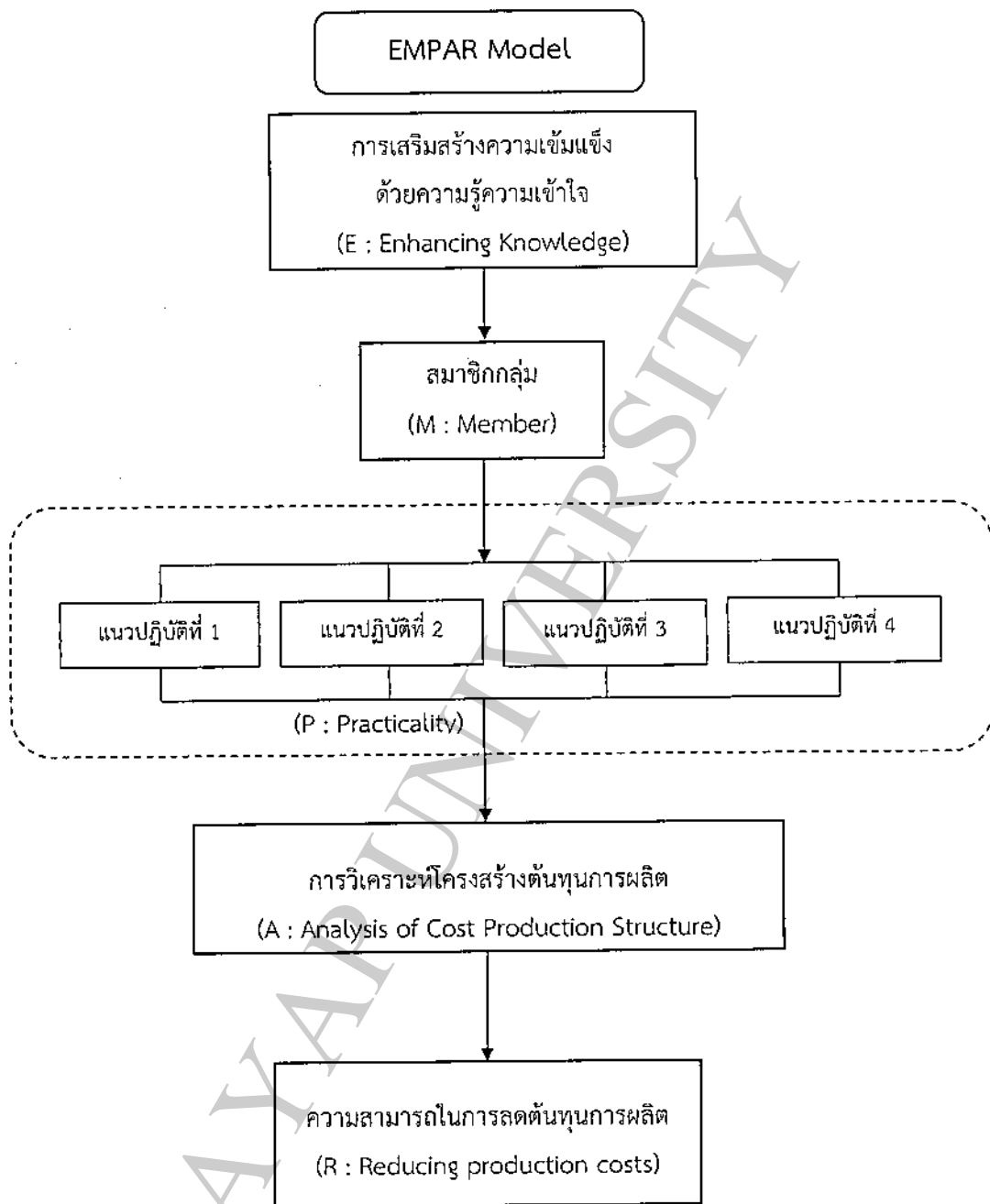
แนวปฏิบัติที่ 2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ต้องเพิ่มประสิทธิภาพด้านการลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งการเพิ่มรายได้จากการปลูกข้าว นั้นเกษตรกรไม่สามารถเพิ่มราคาขายผลผลิตในตลาดได้ ซึ่งอาจส่งผลให้สูญเสียตลาดให้กับคู่แข่ง ดังนั้นหลักประกันในการเพิ่มรายได้ของชาวนาไม่ใช่การกำหนดราคาขายเพราะข้าวเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ราคามีความเคลื่อนไหวตามความต้องการของตลาดโลก และราคาข้าวจะแตกต่างกันตามคุณภาพของข้าว ดังนั้นหลักประกันในการเพิ่มรายได้ของชาวนาจึงเป็นการลดหรือควบคุมต้นทุนการผลิตข้าว ซึ่งการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการผลิตมี 2 ส่วนที่สำคัญคือ ส่วนแรกเป็นการลดการใช้

ปัจจัยการผลิตของชาวนา โดยใช้นโยบายลดคือ ลดการใช้ปุ๋ย ลดการใช้ยาฆ่าแมลง และลดค่าจ้างในการทำนา ส่วนที่สองนั้นเป็นการลดต้นทุนที่สำคัญของการทำนาอีกอย่างหนึ่งคือเมล็ดพันธุ์ข้าว สำหรับกรณีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เมล็ดพันธุ์ดีนั้น สมาชิกกลุ่มจะได้รับเมล็ดพันธุ์แจกจากรมการข้าวเพื่อนำไปเพาะปลูกเป็นเมล็ดพันธุ์ดีต่อไป ในกรณีที่ได้รับเมล็ดพันธุ์แจกไม่เพียงพอ สมาชิกกลุ่มจะต้องดำเนินการจัดหามาให้เพียงพอต่อการผลิต โดยการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการเก็บเองหรือซื้อจากบุคคลอื่น ดังนั้นจากนโยบายลดดังกล่าวข้างต้นถ้าชาวนาสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ก็เท่ากับชาวนาสามารถควบคุมต้นทุนการผลิตได้ซึ่งจะส่งผลให้ชาวนามีโอกาสทำกำไรในการผลิตข้าวได้มากขึ้น

แนวปฏิบัติที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เป็นการมุ่งแก้ปัญหาภายในว่าจะจัดการบริหารงานอย่างไรจึงจะช่วยให้การปลูกข้าวได้ผลผลิตสูง ต้นทุนการผลิตต่ำ มีกำไร และสามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ตามกระบวนการบริหารที่สำคัญ โดยข้อมูลที่สามารถตอบสนองความต้องการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องมีกระบวนการจัดการที่ดี ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม โดยจะต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ รวบรวมข้อมูลเพื่อพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น หาช่องทางในการแก้ไขปัญหา และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง ซึ่งการบริหารจัดการของเกษตรกรเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้มีพลังในการขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และการสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีความพร้อมในกระบวนการ การสร้างสรรค์ความคิด และนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในด้านการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพอย่างมั่นคงและยั่งยืน

แนวปฏิบัติที่ 4 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ต้องอาศัยการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตและการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อนำไปสู่แนวทางในการบริหารต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวแต่ละปีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการจัดเวทีประชาคมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ และนำมาเขียนเป็นแบบจำลองต้นแบบของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 4.1 แบบจำลองต้นแบบของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว

3.3 การติดตามและประเมินผลจากการจัดเวทีประชาคม

ในการติดตามผลการดำเนินการจัดเวทีประชาคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิต พบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามที่ได้ตกลงกันไว้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง แต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง อันเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มบางคนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของการวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนการผลิตเกี่ยวกับค่าเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานหลายปี และค่ากระแสไฟฟ้าในครัวเรือนที่นำไปใช้เกี่ยวกับการปลูกข้าว ซึ่งข้อบกพร่องดังกล่าวนักวิจัยจะต้องหาแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสมาชิกต่อไป ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดเวทีประชาคมในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวมากขึ้น โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ ความร่วมมือและความต้องการของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จะพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิต เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็นว่ามิใช่ประโยชน์ในการนำไปใช้ในการบริหารต้นทุนเพื่อวิเคราะห์ วางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนทำนาในอนาคตต่อไป

ในการประเมินผลการจัดเวทีประชาคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม 2557 ซึ่งเป็นระยะภายหลังจากการจัดเวทีประชาคมประมาณ 4 เดือน โดยผู้วิจัยได้เข้าไปประเมินผลเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เพื่อติดตามผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ทั้งเข้าไปอย่างไม่เป็นทางการและนัดรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ โดยดำเนินการตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของฤดูทำนา คือเดือนกรกฎาคม 2557 ถึงระยะเวลาสิ้นสุดการเก็บเกี่ยวผลผลิต คือเดือนมกราคม 2558 ซึ่งในส่วนของการนัดรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการนั้น ผู้วิจัยได้ให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำแบบทดสอบฉบับเดิมอีกครั้ง พบว่าทางสมาชิกกลุ่มได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง และผู้วิจัยสามารถประเมินได้ว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์แบบทดสอบของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ หลังจากการจัดเวทีประชาคม ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบหลังการจัดเวทีประชาคม

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	จำนวนต้นทุนการผลิตต้องบันทึกเป็นจำนวนเงินเท่านั้น	28	100.00	0	0.00	28	100.00
2.	ต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว คำนวณจาก เมล็ดพันธุ์ และค่าจ้างแรงงานเท่านั้น	28	100.00	0	0.00	28	100.00
3.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
4.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการเก็บเอง ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
5.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการแจก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
6.	ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงของเกษตรกร ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
7.	ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
8.	เมื่อเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ร่วมกับการปลูกพืชสวนชนิดอื่น เกษตรกรไม่ต้องนำปุ๋ยดังกล่าวมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว	28	100.00	0	0.00	28	100.00
9.	เคียว จอบ เสียม คราด มิตร ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี	27	96.43	1	3.57	28	100.00
10.	เครื่องพ่นยา ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับกับการปลูกพืชชนิดอื่น	27	96.43	1	3.57	28	100.00

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบหลังการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11.	เครื่องสูบน้ำ ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับเครื่องสูบน้ำชนิดอื่น	27	96.43	1	3.57	28	100.00
12.	น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
13.	ค่าแรงงาน หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้าง	28	100.00	0	0.00	28	100.00
14.	ค่าแรงงาน ที่ตอบแทนโดยสิ่งของ เช่น ข้าวเปลือก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
15.	การใช้แรงงานจากบุคคลในครอบครัวเพื่อทำการเพาะปลูก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
16.	ค่าจ้างแรงงานในการเตรียมดิน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
17.	การจ้างเหมาคนงานเพื่อทำการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
18.	ค่าจ้างแรงงานในการปลูกข้าวไร่ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
19.	ค่าแรงในการดูแลรักษา ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
20.	ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์จากแบบทดสอบหลังการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	มี		ไม่มี		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
21.	การลงแขกในการเพาะปลูกหรือเกี่ยวเกี่ยว ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
22.	ค่าจ้างในการขนย้ายเมล็ดข้าว ไม่เกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
23.	กรณีที่เจ้าของมีการดูแลผลผลิตหลังการเพาะปลูกด้วยตนเอง ไม่ต้องคำนวณค่าแรงงานเพื่อนำไปรวมคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	27	96.43	1	3.57	28	100.00
24.	ค่าบริการรักษาและค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
25.	ค่าเช่าที่ดินในการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
26.	ภาษีสรรพสามิตที่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	0	0.00	28	100.00
27.	เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ จอบ คราด ต้องมีการคำนวณค่าเสื่อมราคา	27	96.43	1	3.57	28	100.00
28.	เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าวทุกชนิดมีอายุการใช้งานที่เท่ากัน	27	96.43	1	3.57	28	100.00
29.	ค่าเสื่อมราคาคำนวณจาก ราคาที่ซื้อ หาร อายุการใช้งาน	26	92.86	2	7.14	28	100.00
30.	ในกรณีที่มีการใช้ไฟฟ้า ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากเป็นค่าไฟที่มีการเรียกเก็บรวมกับค่าไฟในครัวเรือน	28	100.00	0	0.00	28	100.00
		ค่าเฉลี่ย		99.05			

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนผลิตของการปลูกข้าว โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 99.05 ซึ่งแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามระบบอิงเกณฑ์ว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ภาพที่ 4.22 การเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ โดยแบบทดสอบหลังการเข้าร่วมเวทีประชาคม

ตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดเวทีประชาคม

ข้อ	ความรู้	ก่อน		หลัง		เพิ่มขึ้น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	จำนวนต้นทุนการผลิตต้องบันทึกเป็นจำนวนเงินเท่านั้น	26	92.86	28	100.00	2	7.14
2.	ต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว คำนวณจาก เมล็ดพันธุ์ และค่าจ้างแรงงานเท่านั้น	9	32.14	28	100.00	19	67.86
3.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
4.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการเก็บเอง ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	8	28.57	28	100.00	20	71.43
5.	เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากการแจก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	25	89.29	28	100.00	3	10.71
6.	ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงของเกษตรกร ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	7	25.00	28	100.00	21	75.00
7.	ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
8.	เมื่อเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่ได้จากการซื้อ ร่วมกับมีการปลูกพืชสวนชนิดอื่น เกษตรกรไม่ต้องนำปุ๋ยดังกล่าวมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว	18	64.29	28	100.00	10	35.71
9.	เคียว จอบ เสียม คราด มีด ไม่ต้องนำมาคำนวณต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี	13	46.43	27	96.43	14	50.00
10.	เครื่องพ่นยา ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับมีการปลูกพืชชนิดอื่น	13	46.43	27	96.43	14	50.00

ตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	ก่อน		หลัง		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11.	เครื่องสูบน้ำ ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีการใช้งานหลายปี และในบางครั้งต้องใช้ร่วมกับการปลูกพืชชนิดอื่น	13	46.43	27	96.43	14	50.00
12.	น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	26	92.86	28	100.00	2	7.14
13.	ค่าแรงงาน หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้าง	7	25.00	28	100.00	21	75.00
14.	ค่าแรงงาน ที่ตอบแทนโดยสิ่งของ เช่น ข้าวเปลือก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	11	39.29	28	100.00	17	60.71
15.	การใช้แรงงานจากบุคคลในครอบครัวเพื่อทำการเพาะปลูก ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
16.	ค่าจ้างแรงงานในการเตรียมดิน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
17.	การจ้างเหมาคนงานเพื่อทำการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
18.	ค่าจ้างแรงงานในการปลูกข้าวรายวัน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	27	96.43	28	100.00	1	0.00
19.	ค่าแรงในการดูแลรักษา ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	28	100.00	28	100.00	0	0.00
20.	ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	10	35.71	28	100.00	18	64.29

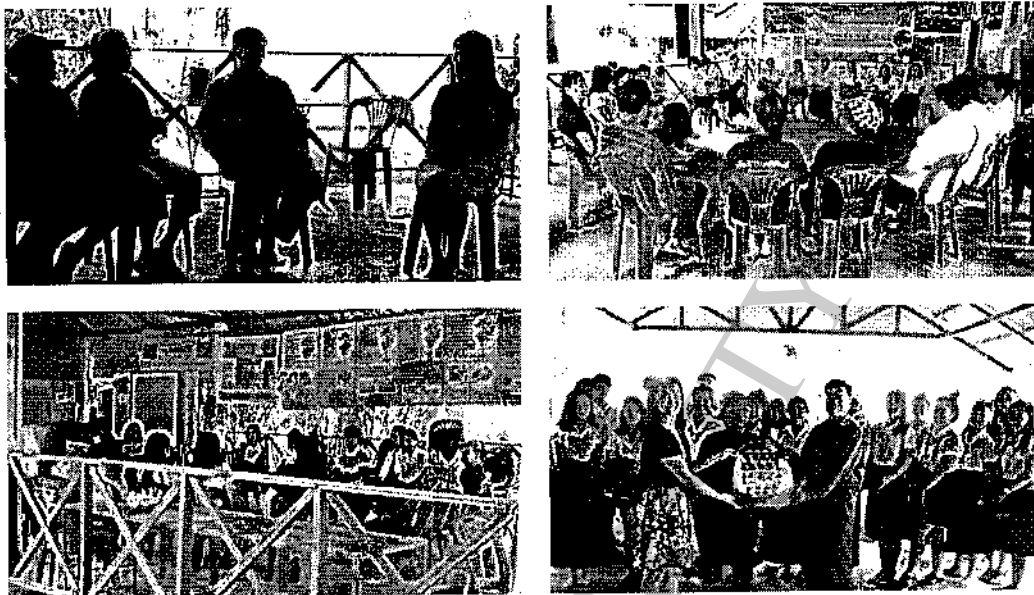
ตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดเวทีประชาคม (ต่อ)

ข้อ	ความรู้	ก่อน		หลัง		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
21.	การลงแขกในการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	9	32.14	28	100.00	19	67.86
22.	ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเมล็ดข้าว ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าขายต้นทุนการผลิต	26	92.86	28	100.00	2	7.14
23.	กรณีที่เจ้าของมีการดูแลผลิตหลังการเพาะปลูกด้วยตนเอง ไม่ต้องคำนวณค่าแรงงานเพื่อนำไปรวมคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	13	46.43	27	96.43	14	50.00
24.	ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าว ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	5	17.86	28	100.00	23	82.14
25.	ค่าเช่าที่ดินในการเพาะปลูก ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	10	35.71	28	100.00	18	64.29
26.	ภาษีบำรุงท้องที่ ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต	9	32.14	28	100.00	19	67.86
27.	เครื่องพ่นยา เครื่องสูบน้ำ จอบ คราด ต้องมีการคำนวณค่าเสื่อมราคา	4	14.29	27	96.43	23	82.14
28.	เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกข้าวทุกชนิดมีอายุการใช้งานที่เท่ากัน	22	78.57	27	96.43	5	17.86
29.	ค่าเสื่อมราคาคำนวณจาก ราคาที่ซื้อ หาร อายุการใช้งาน	4	14.29	26	92.86	22	78.57
30.	ในกรณีที่มีการใช้ไฟฟ้า ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต เนื่องจากเป็นค่าไฟที่มีการเรียกเก็บรวมกับค่าไฟในครัวเรือน	10	35.71	28	100.00	18	64.29
	ค่าเฉลี่ย		56.55		99.05		

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.55 เป็นร้อยละ 99.05

ผู้วิจัยได้จัดประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ เมื่อวันที่วันศุกร์ที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558 เวลา 13.00 – 15.00 น. ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริระดับอำเภอต้นแบบ ตำบลออนใต้ เพื่อร่วมกันประเมินผลและเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ผ่านมา ได้ข้อสรุปว่าสมาชิกกลุ่มสามารถรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนในการปลูกข้าว โดยสามารถวิเคราะห์และแยกแยะรายการเกี่ยวกับวัตถุดิบตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตได้ อีกทั้งยังสามารถคำนวณต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้ โดยการนำรายการที่ได้จัดบันทึกไว้อย่างละเอียดไปวิเคราะห์ว่ารายการใดที่ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้สามารถทราบผลกำไรขาดทุนจากการปลูกข้าว ส่งผลให้สามารถนำข้อมูลไปบริหารจัดการและควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นที่เกิดขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มยังมีการวางแผนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนวิธีการจากการจ้างคนอื่นทำทุกขั้นตอน ไปเน้นการพึ่งตนเองให้ได้ รวมทั้งมีการปรับทักษะของตนเองให้ทำงานบางอย่าง โดยไม่ต้องไปจ้างคนอื่น เป็นการทำเองซึ่งสามารถดูแลได้ทั่วถึงกว่าการจ้างคนอื่น ส่งผลให้ต้นทุนค่าแรงงานถูกลง นำไปสู่กำไรที่มากขึ้น
2. การใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีและมีคุณภาพ เหมาะสมกับพื้นที่ ในอัตราที่เหมาะสมทำให้มีผลผลิตมากขึ้น
3. ปริญญาโทวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อเรียนรู้วิธีการในการจัดการไร่นาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ
4. วิเคราะห์ดินเพื่อทราบความต้องการใช้ปุ๋ย เน้นการปรับปรุงหน้าดิน โดยการไถกลบตอซึ่งเร่งการผุพังสลายตัว ไม่เผาฟาง เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีความจำเป็นในการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง ส่งผลให้ต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีที่ขึ้นราคาตกกอดีขึ้น แข็งแรง และมีความต้านทานโรค ส่งผลให้ได้ผลผลิตมากขึ้น
5. หาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปัจจัยให้คุ้มค่า และระมัดระวังให้มากที่สุด ดังนี้
 - 5.1 ตรวจสอบแปลงนาก่อนการใช้ปุ๋ยเคมี และควรใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่เสียเงินความต้องการของพืชและดิน เพื่อไม่ให้สิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์
 - 5.2 ตรวจสอบแปลงนาก่อนฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และฉีดพ่นให้ถูกวิธีและในปริมาณที่เหมาะสม ควรใช้ร่วมกับสารชีวภาพ เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติและประหยัดค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 4.23 การประชุมร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อร่วมกันประเมินผลและเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้

จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว ร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลออนใต้ ผู้วิจัยสามารถสรุปโครงสร้างของต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าวได้ดังนี้

1. วัสดุทางตรงในการปลูกข้าว คือ ส่วนประกอบหลักที่ใช้ในการปลูกข้าว ถือเป็นส่วนสำคัญในการผลิต ซึ่งสามารถชี้ได้ชัดว่าใช้ในกระบวนการปลูกข้าวเป็นจำนวนเท่าใด และสามารถคำนวณมูลค่าต่อการผลิตข้าวหนึ่งหน่วยได้โดยง่าย วัสดุทางตรงในการปลูกข้าว ประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืช ที่ใช้ในการเพาะปลูก

2. ค่าแรงงานทางตรงในการปลูกข้าว คือ ค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปลูกข้าวโดยตรง และสามารถคำนวณมูลค่าได้ง่าย เริ่มตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นกระบวนการผลิต ค่าแรงงานในการปลูกข้าว ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ค่าแรงงานในการเพาะปลูก ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวและขนย้าย โดยค่าแรงงานในการปลูกข้าวยังหมายรวมถึง

ค่าจ้างเหมาเครื่องจักรทางการเกษตร เช่น รถไถนา รถปลูกข้าว และรถเกี่ยวข้าว เพื่อดำเนินการดังกล่าวข้างต้นด้วย

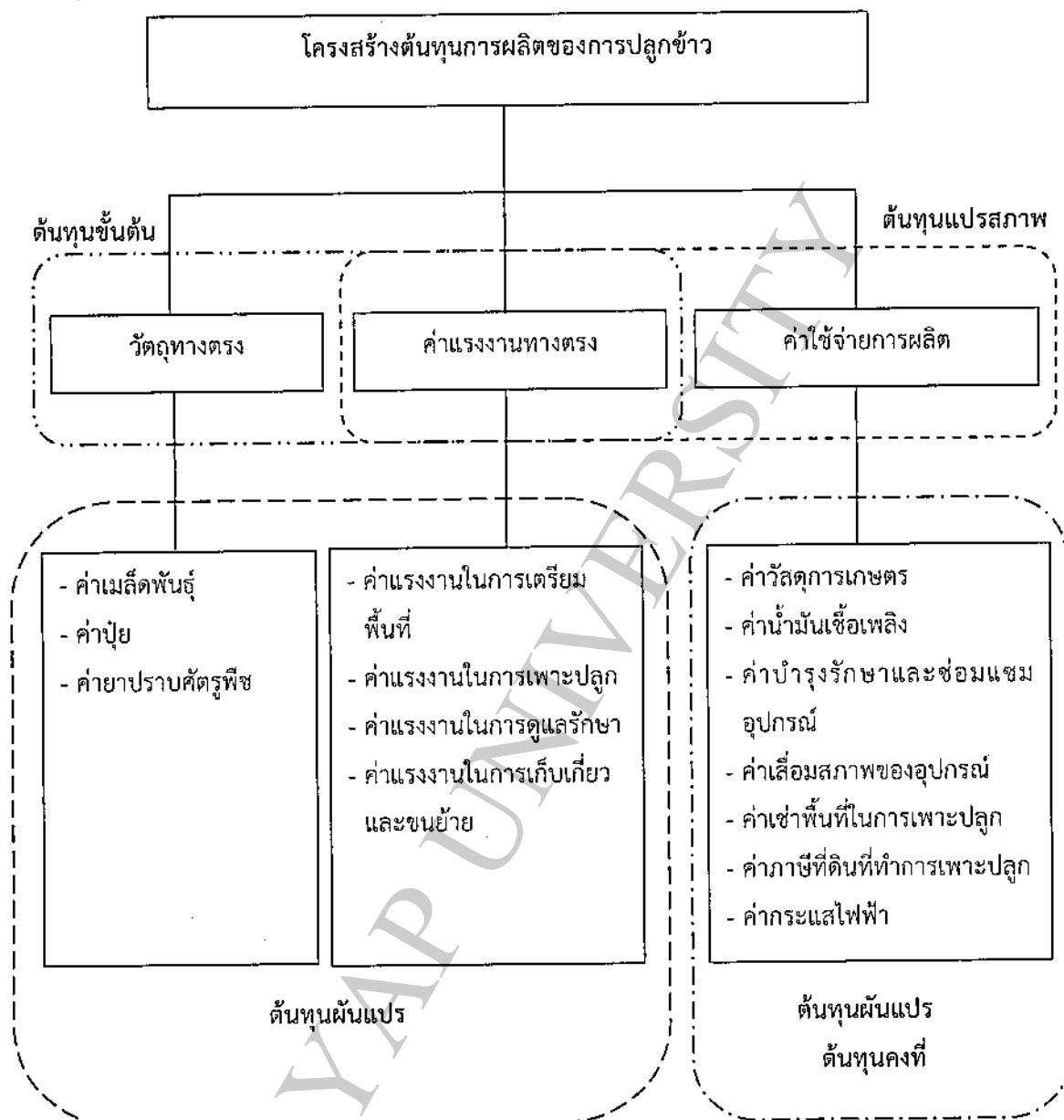
3. ค่าใช้จ่ายการผลิตในการปลูกข้าว คือ ค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ตรงในการปลูกข้าว และค่าแรงงานทางตรงในการปลูกข้าว ค่าใช้จ่ายการผลิตในการปลูกข้าว ประกอบด้วย ค่าวัสดุทางการเกษตร ค่ากระแสไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ ค่าเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ ค่าเช่าพื้นที่ในการเพาะปลูก และค่าภาษีที่ดินที่ทำการเพาะปลูก

นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยังสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

1. ต้นทุนตามความสำคัญและลักษณะของต้นทุนการผลิต ว่าวัตถุประสงค์ตรงในการปลูกข้าว และค่าแรงงานทางตรงในการปลูกข้าว เป็นต้นทุนส่วนใหญ่ของการปลูกข้าว เรียกว่า ต้นทุนขั้นต้น (Prime cost) ส่วนค่าแรงงานทางตรงในการปลูกข้าว และค่าใช้จ่ายการผลิตในการปลูกข้าว เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการแปรสภาพเมล็ดพันธุ์ให้กลายเป็นข้าว เรียกว่า ต้นทุนแปรสภาพ (Conversion cost)

2. ต้นทุนตามความสัมพันธ์กับระดับของกิจกรรม ว่าในการปลูกข้าวจะมีค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการปลูก ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช และค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปลูก เช่น ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ ค่าแรงงานในการเพาะปลูก ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ตลอดจนค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวและขนย้าย ค่าวัสดุทางการเกษตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้นทุนผันแปรที่สามารถควบคุมได้ตามปริมาณการปลูก ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการปลูก เช่น ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ ค่าเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ ค่าเช่าพื้นที่ในการเพาะปลูก ค่าภาษีที่ดินที่ทำการเพาะปลูก เป็นต้นทุนคงที่ และค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรรวมอยู่ด้วย เช่น ค่ากระแสไฟฟ้า เป็นต้นทุนผสม

จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 4.2 โครงสร้างต้นทุนการผลิตของการปลูกข้าว